

TOLLIPOLIITIKAST EESTI VABARIIGIS

Eve Tomson
Tartu Ülikool

Sissejuhatus

Juba aastasadu on kasutatud riigi sissetulekute suurendamiseks ja teatud majanduspoliitika elluviimiseks tolle. Turgude ühendamise ja ühtse tollipoliitika rakendamise eesmärgil luuakse tollitsoone ja tolliliite. Toll kaitseb ühiskonda, tõkestades ohtlike kaupade ebaseaduslikku impordi ja ekspordi ning maksupettusi, et kindlustada tollitulude laekumine. Seadus tollimaksude (-tariifide) kohta taasiseseisvunud Eesti Vabariigis võeti vastu 14. oktoobril 1997. aastal (RT 1997). Tollitariifiseaduse vastuvõtmine on eriti oluline Euroopa Liiduga ühinemise seisukohalt. Selleks tuleb tollid siduda teatud tariifimääradega. Eestil on viimastel aastatel tugev surve imporditollide rakendamiseks teatud kaupadele, eriti põllumajandustoodetele. Eestis nagu teisteski riikides, kus kaubad liiguvad vabalt, kasutatakse tollimaksu siseturu kaitsmiseks. Tollilõivude tähtsus eelarvetulude allikana on vähem oluline eesmärgist kaitsta turgu. Eesti on sõlminud paljude riikidega vabakaubanduslepingud. Nendest maadest toodud kaupadel ei ole tollimaksu. Eesti Vabariigi strateegiline asend Ida- ja Lääne-Euroopa vaheliste kaubateede ristumiskohal ja väliskaubanduse suur osatähtsus SKP-s on tegurid, kus liberaalsel kaubanduspoliitikal on oluline tähtsus. Kaubavahetuse edasine liberaliseerimine on seotud ka integreerumisega Euroopa Liiduga. Eesti integreerumisel Euroopa Liiduga on nii positiivseid kui ka negatiivseid muutusi riigi majanduslikule heaolule.

Käesoleva artikli eesmärgiks on näidata tollide osatähtsust ja Eesti tollipoliitikat aastatel 1918-1940 ning taasiseseisvunud Eesti Vabariigis.

Tollipoliitikast aastatel 1918-1940

Eesti tolli ajalugu algab aastast 1918. Eesti tolliasutuste võrk kujunes välja 1918. aasta lõpus ja 1919. aasta alguses. 21. novembril 1918. aastal alustas tegevust Tallinna Tollivalitsus. Lisaks Tallinna Tollivalitsusele avati tolliasutused ka Kuressaares, Haapsalus, Pärnus, Loksal, Kundas, Narvas, Irboskas (hiljem Petseri) ja Paldiskis. 16. detsembril 1918. aasta moodustati Tolli Peavalitsus, mis alguses allus Rahaministeeriumile ja alates 1929. aastast Maksude Valitsuse koosseisus Majandusministeeriumile.

Kuni 1. aprillini 1919. a. kehtis Saksa okupatsioonivõimude poolt 24 juunil 1918. a. väljaantud tolliseadus ja -tariif, mis koosnes Saksamaa üldise tollitariifi alusel koostatud üksikutest määrustest ja juhenditest (RT 1919, nr. 21, lk. 162). Kuna aga see tolliseadustik ei vastanud Eesti huvidele (näiteks puudusid selles tariifid Soomest tulevatele puudile ja tselluloosile), kehtestati Ajutise Valitsuse 25. märtsi 1919. a. määrusega ajutiselt alates 1. aprillist 1919. a. endine Tsaari-Venemaa

tolliseadus. Vastavalt kohalikele vajadustele muudeti mitmeid tollitariife. Üldjoontes tõsteti Vene tariifimäärasid masinate, laevade, villa ja teiste tööstustoorainete kohta kolmekordseks, riidekaupadel viiekordseks ning luksuskaupadel rohkem kui sajakordseks (Krinal 1992, lk. 87). Neid tariife muudeti aga pidevalt. Kuna tollimäärad olid antud absoluutarvudes, siis marga kursi languse ja hindade tõusu tõttu tariifi sissevedu reguleeriv mõju tegelikult kadus. Seda lünka pidi täitma lubade ehk litsentside süsteem. 5. novembril 1919. a. võeti Asutava Kogu poolt vastu vormiliselt uus tollitariif, mis hakkas kehtima 15. novembrist 1919. a. (RT 1919, nr. 89/90, lk. 706). Marga kursi langusest tulenevalt kaotas nimetatud tariif oma importi reguleeriva tähtsuse.

Tollide osas esinevad puudused vajasisid uut tollikorraldust. Uus tollikorraldus hakkas kehtima 2. märtsi 1920. a. Asutava Kogu määrusega 1920. aasta lõpul ja 1921. aasta algul mitmes etapis. 19. novembri 1920. aasta määrusega (RT 1920, nr. 203/204, lk. 1621) kaotas valitsus eksporditööride kohustuse müüa 25% ekspordist saadud valuutast riigikassale. Selle asemele seati sisse ekspordimaks, mis olenes:

- a) maailmaturuhindadest;
- b) sellest, kas kaup oli tooraine või valmissaadus.

Ekspordimaks taotles ekspordi piiramist, kuid näiteks linamonopoli likvideerimisega kaotas riik tähtsa sissetulekuallika. Seda pidi korvama lina-eksportööridelt võetav väljaveomaks (30% lina baashinnast, mida hiljem alandati 15 %le ja 1920. aasta novembris 5 %le). Muudatusi tehti ka imporditollides. Uus tollitariif (1. maist 1921. a.) määras importkaupadele tollimaksud kindlate protsentidena kauba hinnast. Need kõikusid 10-30% piires. Endise tariifiga võrreldes vähenes mõningate toorainete (kakao, toortubakas jt.) toll. Samas tõsteti valmistoodete (tubakatooted, šokolaad jne.) tolle kuni 100%ni kauba hinnast (Pauts 1961, lk. 88). Tollitariifi eesmärgiks oli üksikute ettevõtete soodustamine:

- a) odavama imporditava tooraine võimaldamise ja
- b) samast toorainest valmistatud toodete sisseveo piiramisega.

Mõningate tööstuslikuks otstarbeks imporditavate kaupade tollid olid väga madalad või lausa puudusid. Uutel tollitariifidel oli kaupade sisseveo reguleerija osa. Töö tollitariifide täiendamisel jätkus ning 7. märtsil 1923. aasta võeti vastu uus Eesti tolliseadus, mis hakkas kehtima 1924. aastast (Krinal 1992, lk. 87-88).

Uue seadusega lihtsustati tollioperatsioone. Näiteks loobuti laevade igakordsest läbiotsimisest sadamasse sissesõitmisel. Seda tehti vaid siis, kui oli põhjendatud kahtlus, et laeval on salakaupa. 1926. aastast mindi üle Lätiga ühisele tollikontrollile. Rongis näiteks alustasid Eesti ja Läti tolliametnikud kontrolli ühel ajal (Krinal 1992, lk. 88). Kaubalepingute sõlmimise soodustamiseks enama arvu riikidega hakkas kehtima kahekordne tollitariif:

- a) minimaaltollitariif lepinguriikide jaoks
- b) üldtollitariif ülejäänud riikidest saabuvate kaupade tollimiseks.

Minimaaltollimäärad olid 50% madalamad üldtollitariifi määradest (Valitsusasutuste ... 1934/35, lk. 46).

Riigivanema dekreediga kehtestati 1936. aastal uus tolliseadus, millega muudeti järjekordselt tasumäärasid. Tollimäärasid muudeti ka vastava ajaperioodi vajadustele. Näiteks alandati ajavahemikul 10. veebruarist kuni 31. märtsini 1937. aasta puuviljade sisseveo tollimäärasid, sh. sidruneid lubati importida tollivabalt (Valitsusasutuste ... 1936/37, lk. 45, 98). Põlevkivisaadusi võis ekspordida majandusministri igakordsel loal. Tollimaksudest laekunud tulu oli küllaltki suur. Perioodil 1918-1933 saadi tollimaksudest ligikaudu 250 miljonit krooni. Eraldi võiks välja tuua 1922. aasta, mil tollitulud moodustasid 22,61% Eesti Vabariigi üldtuludest. See oli kõrgeim näitaja riigi ajaloos. Eestis toodetud kaupu turustati 1930. aastate lõpus 98 riigis. Enamus toodangust eksporditi Suurbritanniasse (34,0%) ja Saksamaale (31,4%). Eesti Vabariigi tollisüsteem täitis oma ülesandeid vaatamata mõningatele puudustele hästi. Tolli Peavalitsus, mis oli moodustatud 16. detsembril 1918. aastal, likvideeriti 9. augustil 1940. aastal (RT, 1940, nr. 99, lk. 1306).

Eesti Tolli taastamise momendiks võib pidada 16. jaanuari 1990. aastat, mil ENSV Valitsus võttis vastu määruse Eesti NSV riiklike ametite moodustamise kohta. Eesti vabariigi taasiseseisvumine 1991. aasta augustis tõi kaasa teiste riigivalitsemis-asutuste seas ka Eesti Tolli ümbersünni. Oma tegevuses juhindub Tolliamet Eesti vabariigi seadustest, Vabariigi Valitsuse määrustest ja teistest õigusaktidest. Tolliamet teeb koostööd ka teiste riikide tollivõimudega. Maailma Tolli-organisatsiooni (WTO) liige on Eesti alates 1992. aastast (Ajalugu ja ... [<http://www.customs.ee>])

Tollimaksud ja -lõivud

Tollitariifiseadusega, mis võeti vastu 14. oktoobril 1997. aastal, reguleeritakse Eestis rakendatavaid tollimakse ja tollitariifide kinnitamise korda. Alates 1. jaanuarist 2000. aasta hakkas kehtima enamsoodustusrežiimi tollimaksu seadus (RT, nr 1, 1999). Seaduse kohaselt maksustatakse tollimaksuga kolmandatest riikidest pärinevad toidukaubad. Kolmandateks maadeks nimetatakse riike, millega Eestil ei ole sõlmitud vabakaubanduslepingut. Tollimaksust vabastav vabakaubandusleping on sõlmitud Ukrainaga, Türgiga, Lätiga, Leeduga, Poolaga, Slovakkia, Sloveeniaga, Ungariga, Tšehhiga, EFTA-riikidega (Norra, Island, Šveits, Liechtenstein), Euroopa Liidu riikidega ja Fääri saartega.

Nende riikide päritoluga toidukaubad, millega on kaasas vabakaubanduslepingus sätestatud nõuetekohaselt vormistatud päritolutõendid, on tollimaksust vabastatud. Päritolutõend antakse välja ja vormistatakse ekspordivas riigis ja see esitatakse tollivormistusel tolliasutuses. Kauba tollimaksumäär sõltub kaubast ja kaubakoodist, mis määratakse vastavalt Eesti kaupade nomenklatuurile (Tollis kogutavad ... [<http://www.customs.ee/yearbook/>]). Tollimaksust ei ole vabastatud tagastamatu välisabina saadud raha eest ostetud kaup. Eesti tollis kogutavad impordimaksud on tollimaks, aktsiisid ja käibemaks. Käibemaks ja tollimaks arvestatakse väärtuse järgi. Aktsiisimaksu määramisel on maksustamise kord erinev (näiteks tubaaktsiis arvestatakse koguse järgi, mootorsõiduki aktsiis sõiduki vanuse ja silindrite töömahu järgi, kütuseaktsiis kilogrammi või 1000 liitri kohta).

Riigilõivuga ei maksustata selliseid tollivormistusi nagu tollitransiid, tolliladustamine ja reisijate deklaratsioonid. Ka ei maksustata niisuguste kaupade tollivormistusi nagu riigi-, valla- ja linnaasutuste, Eesti kirikute ja koguduste liitude registrisse kantud juriidiliste isikute poolt riikliku välisabina saadud raha eest välisriigis ostetud kaupa. Riigilõivuga ei maksustata ka raamatukogude fondidesse saadetud trükiseid ja infokandjaid.

Käibemaksu impordilt maksavad maksukohuslased ja kõik teised Eestisse kaupu importivad isikud. Eesti tolliterritooriumile imporditud kaupade tolliväärtuseks on kogu tehingu maksumus (kauba maksumus koos pakkimis-, laadimis-, veo- ja kindlustuskuludega kuni Eesti tollipiirini). Üldjuhul on käibemaksuäär 18% kauba maksustavast väärtusest. 5% käibemaksuga maksustatakse raamatud, ravimid, meditsiiniseadmed ja -tooted ja 0% käibemaksu määraga ettetellitud ajakirjandusväljaanded, Haridusministeeriumi poolt heakskiidetud õpikud ja töövihikud ning kauba eksport. Kauba sisseveol ei maksustata käibemaksuga kaupu tolliprotseduuridel nagu tollitransiid, tolliladustamine, taas sissevedu (v.a. töötlemisel lisandunud väärtus kaupade taas sisseveol), ka sissevedu töötlemiseks taasväljaveo kohustusega. Peale nimetatud protseduuride on näiteks käibemaksust vabastatud kaubad:

- raamatukogudele annetustena saadetud raamatud, ajalehed, ajakirjad;
- Eesti Panga poolt Eestisse toimetatav kuld;
- Eesti alaliste elanike poolt välisriikides saadud autasud ja auhinnad;
- pärandvara, mis toimetatakse Eestis asuvale pärijale jne. (Tollis kogutavad ... [<http://www.customs.ee/yearbook/>])

Eestisse imporditavalt tubakatoodelt makstakse aktsiisi Tubakatooteid on lubatud importida vabaks ringluseks ainult maksumärgistatult. Kütuseaktsiisiga maksustatakse Eestisse imporditud mootorikütus ning mootori- ja kütteõli. Kütuseaktsiisiga ei maksustata :

- Eestisse sissesõidul mootorsõidukite kütusepaakides olevat mootorikütust;
- mootorkütuse ning mootori- ja kütteõli piirkoguseid, mida on füüsilisel isikul lubatud Eestisse tuua;
- toorainena keemiakaupade tootmiseks kasutatavaid mootorikütuse ning mootori- ja kütteõli sarnaseid tooteid ja lisandeid aktsiisivabastuse loa alusel (Tollis kogutavad ... [<http://www.customs.ee/yearbook/>]).

Tollitulud ja riigieelarve

Tolli kaudu laekus 2001. aastal riigieelarvesse 13,73 miljardit krooni, mis ületab 2000. aasta summat 2,45 miljardi krooniga (2000. aastal laekus 11,3 miljardit krooni, 1999. aastal vaid 9,3 miljardit krooni). Tollitulude laekumise võrdlemiseks on artiklis vaadeldud ka aastaid 1999 ja 2000. Tollitulude laekumist nendel aastatel kajastab tabel 1.

Tabel 1. Tollitulude laekumine (miljonites kroonides)

Laekumiste liigid	1999. aastal laekunud summa	2000. aastal laekunud summa
Impordi- ja ekspordimaksud kokku	9 179,9	11 144,1
Riigilõiv	111,7	134,4
Segatulud (tolliteenuste tasu, trahvid)	10,1	7,9
Selgitamata laekumine (laekumine tuleva perioodi kohustuste katteks või eelmisel perioodil laekunud summa kasutamine)	33,0	-5,6
Kokku	9 334,7	11 280,8

Allikas: Tollitulud <http://www.customs.ee/yearbook/Aastaraamat%2099/est-05.htm>. 07.02.2002.

2001. aasta 22 protsendiline kasv võrreldes 2000. aastaga oli tingitud aktsiisiladude süsteemi käivitamisest. See tähendab seda, et Tolliamet võttis Maksuametilt üle siseriikliku alkoholiaktsiisi kogumise. Aktsiisideklaratsioonide alusel laekus 2001. aastal tollile 683 miljonit krooni. Käibemaksu kogus toll 2001. aastal 10,23 miljardit krooni (2000. aastal 8,8 miljardit krooni). Riigieelarvesse laekus käibemaksu 8,67 miljardit krooni (kuna Maksuamet tagastab maksustatavalt käibelt arvestatud käibemaksu, siis on tolli kogutud ja riigieelarvesse laekunud summad erinevad). Käibemaksu laekumise aluseks oli 2001. aastal elavnenud kaubavahetus ja kaubavahetuse ühe populaarsema valuuta – USA dollari – vahetuskursi tõus Eesti krooni suhtes võrreldes 2000. aastaga. Alkoholiaktsiisi laekus 2001. aastal tolli kaudu 960,97 miljonit krooni, millest 555,8 miljonit krooni moodustas aktsiis kangelt alkoholilt. Arvestades ka Maksuametile laekunud summasid, oli kange alkoholi aktsiisi laekumine riigieelarvesse vähenenud 20,7 miljonit krooni. See oli tingitud maksukohustuse tekkimise momendi edasinihkumisest, sest piiritus ja muu kange toore maksustatakse aktsiisiga alles lõpptoote kaubandusvõrku suunamisel. Kütuseaktsiisi 2001. aasta laekumine moodustas 1,704 miljardit (2000. aastal laekus 1,124 miljardit krooni). Aktsiisi laekumise suurenemise põhjuseks oli eelkõige kütusekomponentide ja –lisandite maksustamine alates 2000. aasta septembrikuust (Aivar Pau, Tolliameti pressiesindaja. Autori intervjuu. Üleskirjutus 19.veebr. 2002.a. Tallinn, Tolliamet).

2000. aastal laekus tolli kaudu riigieelarvesse 21% rohkem kui 1999. aastal. 1999. aasta laekumisega võrreldes kasvas impordi käibemaksu laekumine 26% — 7 miljardilt 8,8 miljardile kroonile ning riigilõivu laekumine kauba tollivormistuse eest 11 % — 111,7 miljonilt 123,6 miljonile kroonile.

Tolliliit

Tolliliit on majanduspiirkond, mille liikmed ei rakenda üksteise suhtes tollimakse, sarnase mõjuga muid makse ega koguselisi piiranguid. Liitu mittekuuluvate nn. kolmandate riikide suhtes kasutatakse ühtseid tollitariife. Tolliliidu eesmärgiks on piiranguteta majanduse integratsioon.

1969. aastal jõustus suhetes kolmandate riikidega ühtne tollitariif (Common Customs Tariff). Aastatel 1968-1993 areng jätkus. Ühtlustati tolliseadusi, lihtsustati tolli- ja kaupade ladustamise protseduure, kavandati ühtseid päritolureegleid jne. (Ettevõtja ... 2000, lk.2).

Praegu reguleerib Eesti ja Euroopa Liidu vahelisi suhteid Euroopa Leping, mis jõustus 01.02.1998. Euroopa Liidu ja Eesti vaheline vabakaubandusleping sõlmiti 1994. aastal, mis jõustus 01.01.1995. aastal. (Ettevõtja ... 2000, lk. 1). Euroopa Liidust pärinevale kaubale on antud vaba pääs Eesti turule. Impordimaksu ei rakendata, tasuta tuleb ainult käibemaks ja aktsiisimaks (vastavalt kaubagrupile). Liitumisel Euroopa Liiduga hakkavad Eesti poolt sõlmitud kaubanduskokkulepete asemel kehtima Euroopa Liidu kaubanduskokkulepped. Eestis hakkab kehtima Euroopa Liidu ühtne tollitariif ja kaupade koondnomenklatuur (Eesti ja ... <http://spunk.mfa.ee/euro/pressiteated/2000/0614ELseis.htm>). Tollialase seadusandluse edasiseks ühtlustamiseks Euroopa Ühenduse õigusega esitati 2001. aasta esimeses kvartalis valitsusele tolliseadustiku eelnõu. Samaaegselt tolliseadustiku eelnõu menetlusega alustati ka sellest tulenevate ja selle rakendamiseks vajalike määruste eelnõude väljatöötamist. 2000. aasta juulis kiitis valitsus heaks Eesti tollitariifistiku loomise projekti, mille esimene ülesanne on süstematiseerida olemasolevad meetmed, sidudes nad kaubakoodidega (Tolliliit ..., 2002). 2000. aasta 1. jaanuarist jõustus ka enamsoodustusrežiimi tollimaksu seadus, millega kehtestati tollimaksud teatud riikide päritoluga põllumajandustoodetele.

Aastatel 2001 ja 2002-2003 on Tolliameti poolt rakendatavad meetmed suunatud haldussuutlikkuse tõstmisele, näiteks tollitulude kogumise, arvestamise osas, tolliprotseduuride lihtsustamise ja ühtlustamise osas, ka kontrolli ja järelevalves arendamises. Eesti tollitariifistiku ettevalmistustööde eesmärgiks on Eesti vajadustele vastava ning Euroopa Liidu tollitariifistikuga ühilduva tollitariifistiku väljatöötamine 2002. aasta teiseks pooleks. Tollitariifistiku väljatöötamiseks on käivitatud vastav projekt, kuhu kuuluvad Rahandusministeeriumi, teiste ministeeriumite ja Tolliameti esindajad. Projekti on rahastatud PHARE 2000 rahvusliku programmi poolt kogusummas 2,1 miljonit eurot, lisaks eelarvevahendeid 0,5 miljoni euro suuruses kogusummas (Tolliliit, 2002).

Infotehnoloogiliste rakenduste arendamine on põhiliselt suunatud ettevalmistustele integreerumiseks Euroopa Liidu maksu- ja tollialaste arvutiseeritud süsteemidega. Euroopa Liit soovib saada veenva kinnituse Eesti tolliadministratsiooni tõhususest.

Muudatustest seoses integreerumisel Euroopa Liitu

Selleks, et toll oleks Euroopa Liiduga ühinemise hetkeks valmis rakendama ühtset tollitariifi, käivitub 2003. aasta juunis Eesti tollitariifistiku elektrooniline süsteem, mis tagab Eesti tollile õigeaegse ja täpse teabe tariifide rakendamiseks. Eesti tolli arvutisüsteemide ühtlustamist Euroopa Liidu omadega rahastab Euroopa Komisjon 2,1 miljoni euroga. Eestipoolne kaasfinantseerimine on 0,5 miljonit eurot. 2001. aasta strateegiliseks sündmuseks tollialases õigusloomes oli Tolliseadustiku

vastuvõtmine Riigikogus (17. okt. 2001. a.). On ju toll see hoob, mille kaudu on võimalik ellu viia nii Eesti kui ka kogu suure majandusruumi (Euroopa Liidu) ühtseid majanduspoliitilisi huve eesmärgiga kaitsta ja võimaldada ausat konkurentsi juba liikmesriigina. Euroopa Liidu seadusandlus on keeruline. Õigusloome alal on Rahandusministeeriumis loodud osakond, kellega koostöös on valminud rahvusvaheliste nõuetega kooskõlas olev tollialane seadusandlus. 1. septembrist 2001 jõustus intellektuaalset omandit rikkuva kauba sisse- ja väljaveo tõkestamise seadus. Selle seadusega anti Tolliameti käsutusse piisavad rahvusvahelisele õigusele vastavad vahendid võitlemaks intellektuaalse omandi rikkumise vastu. Tolliametil koos Rahandusministeeriumiga seisab ees Euroopa Liiduga peetavatel liitumisläbirääkimistel tolliliidu peatüki sulgemine ja tolliseadustiku rakendamiseks vajalike rakendusaktide väljatöötamine (Marek Uusküla: Autori intervjuu. Üleskirjutus. Tallinn, 19. veebruar 2002.a.).

Kokkuvõte

Eesti Vabariigi (1918-1940) tollisüsteem täitis oma ülesandeid küllaltki hästi, kuigi esines ka väikesed puudused. Vabariigi algaastatel oli tollipoliitika väheaktiivne ning väliskaubanduse mahud väikesed. Väliskaubanduse kiire kasv andis võimaluse tollipoliitikat rakendada riigi tulude suurendamiseks (Tollilugu 2001, lk.8). 1929. aasta lõpuni olid Eesti tollitariifid puudulikud ja maksustatavate kaupade nomenklatuur küllaltki väike, sisaldades veidi üle 200 kaubaartikli. Praktikas oli tariifide rakendamine küllaltki komplitseeritud tegevus. Märkimisväärsele osale toorainest (metallid, toornahad, vill, puuvill) sisseveotolle ei rakendatud. Paindliku tollipoliitikaga loodeti, et laekumised tolli kaudu püsivad ühtlasel tasemel, kuid seda ei suudetud tagada. Taasiseseisvunud Eesti on lähtunud avatud majanduse mudelist. Eesti on sõlminud vabakaubanduslepingud 11 riigiga, topeltmaksustamise vältimise kokkulepped 21 riigiga ning muid majandust ja kaubandust soodustavaid leppeid 51 riigiga (Tollilugu 2001, lk. 131). Taasiseseisvunud eesti väliskaubanduspoliitika on rajatud liberaalsuse põhimõttele, mis avaldub kaubavahetuse ja kapitali liikumise piirangute puudumises. Imporditollid on rakendatud ainult põllumajandustoodetele (enamsoodustusrežiimi tollimaks hakkas kehtima 2001. aasta algusest). Eesti väliskaubanduspoliitika üheks põhimõtteks on võimalikult vähene vahelesegamine ettevõtjate väliskaubandustegevusse.

Ajavahemikus 1992-2000 kasutas Tolliamet erinevate mitme maa programmide kaudu saadud PHARE abi peamiselt koostööprojektidesse kaasatud tolliorganisatsioonide omavahelise koostöö tõhustamiseks, tolliprotseduuride parendamiseks, piiriületuste kiirendamiseks, transiidi soodustamiseks ja kaubavahetuse hõlbustamiseks (Tollilugu 2001, lk. 135). Ajavahemikus 1997-2000 ehitati kaasaegsed maantee piiripunktid Luhamaal, Koidulas, Iklas ja Narvas.

Euroopa Liit ootab Eestilt selge strateegia esitamist ühinemise ajaks. Eestis on vajalik rakendada asjakohased tollid ning luua kõiki sektoreid hõlmav turujärelevalve infrastruktuur. Samuti on nõutav Euroopa Liidu seadusandlusega harmoneeritud seadustik ja efektiivne koostöö Euroopa Liidu liikmesriikide,

samuti ka naabermaade tolliteenistustega ning teiste ametkondadega, mis on tollitegevusega seotud.

Kasutatud kirjandus

1. Ajalugu ja ülesanded.
[[http://www.customs.ee/yearbook/Aastaraamat %2099/est_05.htm](http://www.customs.ee/yearbook/Aastaraamat%2099/est_05.htm)]. 8.02.2002.
2. Eesti ja Euroopa Liit.
[<http://spunk.mfa.ee/euro/pressiteated/2000/0614ELseis.htm>]. 15.02.2002
3. Ettevõtja Eurokäsiraamat. Koostanud KPMG, aprill 2000.
4. **Krinal, V.** Tolliteenistus Eesti Vabariigis ja selle kogemuste kasutamine tänapäeval. TÜ Toimetised, nr. 946, 1992.
5. **Pauts, H.** Kodanliku Eesti tollipoliitikast aastail 1919-1924. TRÜ Toimetised. Majandusteaduslikke töid III. Tartu, 1961.
6. **Pau, A.** Tollitulude laekumine 2001. aastal. Autori intervjuu. Üleskirjutus. Tolliamet. Tallinn, 19.02.2002.
7. Riigi Teataja. 1919, nr.21.
8. Riigi Teataja. 1919, nr. 89/90.
9. Riigi Teataja. 1920, nr. 203/204.
10. Riigi Teataja. 1940, nr.99.
11. Riigi Teataja. 1997, nr. 78/79.
12. Riigi Teataja. 1999, nr. 1.
13. Tolliliit [http://www.eib.ee/files/25_tolliliit.pdf]. 08.02.2002.
14. Tollilugu. Tolliameti areng 1991-2001. Tallinn, 2001, 154 lk.
15. Tollis kogutavad maksud. Teine osa.
[http://www.customs.ee/yearbook/Aastaraamat%2099/est_05.htm]. 08.02.2002.
16. Tollitulude laekumine.
[http://www.customs.ee/yearbook/Aastaraamat%2099/est_05.htm]. 07.02.2002.
17. **Uusküla, M.:** Õigusloome. Autori intervjuu. Üleskirjutus. Tolliamet. Tallinn, 19.02.2002.
18. Valitsusasutuste tegevus 1934/35. a. Tallinn, 1935.
19. Valitsusasutuste tegevus 1936/37. a. Tallinn, 1937.

Summary

ABOUT CUSTOMS POLICY IN ESTONIA

Eve Tomson
Tartu University

For centuries the Customs have been used to increase an income and implement an economic policy. In Estonia as in many other countries where goods move freely, the customs duty is used to protect the internal market.

Estonia has concluded free trade agreements with many countries. No customs duty is imposed on the goods imported from these countries. The strategic geographical location of Estonia at the crossing of the trade-routes between eastern and western

Europe and great foreign trade share in the GDP are the factors that are closely related to the liberal trade policy. The further liberalization of goods exchange is also connected with the integration into the European Union.

The first part of the article examines the history of the customs policy. The history of the Estonian Customs originates from 1918, when customs law and tariff were passed. However, the shortcomings of the Customs required a new customs law, which was adopted in 1920. The Customs tariff of 1931 consisted of the maximum and minimum part. While fixing the customs tariff the country's financial interests were considered. The operation of the Estonian Customs was broken off in 1940 due to the occupation of Estonia by the Soviet Union. Estonian Customs activity resumed on 16 January 1990. The customs and tariff law of the republic of Estonia was passed on 14 October 1997.

The passing of the customs tariff law is especially relevant in Estonia in respect of joining the European Union. The law of the most favorable customs duty policy came into force on 1 January 2000. According to the law, the customs tax is imposed on the food imported from the third countries (the countries that have not concluded a free trade agreement with Estonia).

The participation of the Estonian Customs in the World Customs Organization (WCO) legal supervision committee's activity and co-operation with the control and inspection institutions of the European Union and its member countries have helped to develop and reinforce the role of the legal trade protector.

With regard to the European Union and integration it can be stated that the Customs office has developed stable co-operation with the customs institutions of the European Union and its member countries. By the second half of the year 2002 it is planned to produce the customs table of rates that would conform to the needs of Estonia as well as be in accordance with the customs table of rates of the European Union. The important precondition for joining the European Union is also unification with the transit convention